

Beszámolóok • Szemlék • Közlemények

Építésügyi tájékoztatás 1981-ben

Az *Építésügyi Tájékoztatási Központ (ÉTK)* V. ötéves tervében fő célkitűzésként az építésügyi ágazat vezetése, intézményei, szakemberei részére az ágazati fejlesztési céloknak megfelelő és a felhasználói igényekhez igazodó tudományos–műszaki tájékoztatást, valamint a műszaki propaganda tevékenység fokozását határozta meg.

Az 1981 végéig bekövetkezett fejlemények a fenti célok elérését elsősorban a következő „szektorokban” tükrözik:

átalakult az információs tevékenység, működni kezdett a számítógépes információs szolgálat;

megvalósult az ágazat tevékenységét, műszaki fejlesztési eredményeit bemutató, a központi törekvések érvényesítését elősegítő Állandó Építésügyi Kiállítás;

intenzívebbé vált a magánlakásépítés segítése az ajánlott terv- és információellátásnak az igényekhez igazítása révén.

1. Számítógépes Információs Szolgálat – ÉTK-SZISZ

A VI. ötéves terv kimunkálása közben az ÉTK részletesen elemezte a várható információs igényeket, illetve az igények változásait. Egyértelműen levonható volt az a következtetés, hogy a tervidőszakban magasabb minőségi színvonalú, célra orientált és ennek megfelelően tartalmukban és formai megjelölésükben is *új információs szolgáltatások kialakítására, bevezetésére van szükség.*

Mindezek figyelembevételével az ÉTK – összhangban a tervidőszakban rendelkezésre álló szellemi és egyéb erőforrásokkal – már 1981-ben megkezdte a számítógépes szakirodalmi információs szolgáltatást. Ezzel párhuzamosan folyik a felkészülés arra, hogy a tervidőszak második felében a termékinformációs és egyéb területeket is bevonja a gépi feldolgozás körébe, és ezzel megtörténjen az áttérés a számítógéppel segített komplex szolgáltatási rendszerre, a *Számítógépes Információs Szolgáltatásra (ÉTK-SZISZ).*

Az ÉTK a 70-es évek elejétől foglalkozik intenzíven a számítógépes szakirodalmi szolgáltatások kialakításával. A fejlesztés első változatában azzal számolt, hogy a KGST építésügyi tájékoztatási együttműködésének keretében létrejövő mágnesszalagos információcsere mellett, illetve annak egy részét adaptálva hozza létre a magyar nyelvű, zömében hazai feldolgozáson alapuló szolgáltatásra képes adattárat. Az ezzel kapcsolatos kísérletek eredményesek voltak, a munkatársak számos tapasztalatot szereztek mind az intellektuális eszközök (teaurusz) kimunkálása, mind pedig a számítástechnikai gyakorlat területén. A törekvések sikerét jelzi, hogy az 1977–1980 között feldolgozott szakirodalomból kialakított, közel 10 ezer információegységből álló adattár megfelelően működött.

A 70-es évek végére nyilvánvalóvá vált, hogy a KGST mágnesszalagos információcsereje rövidesen a megvalósulás és az üzemszerű működés szakaszába lép, illetve hogy időközben az építésügy területén más országok vagy nemzetközi szervezetek is jól működő számítógépes szakirodalmi szolgáltatásokat indítottak meg.

Ebben a szakmailag megváltozott helyzetben született meg az a döntés, hogy a *már meglevő és működő külföldi szolgáltatásokat, a nemzetközi együttműködésben rejlő lehetőségeket felhasználva* fogja az ÉTK kiépíteni az ágazat szakirodalmi tájékoztatásának automatizált rendszerét. Saját feldolgozást elsősorban a KGST-kötelezettségek keretében vállaltak szerint folytat, illetve a beérkezett, már feldolgozott információ elemzése alapján csak a speciális, a hazai szakembereket érdeklő, de az adattárban ebből a szempontból hiányzó információk feldolgozására összpontosítja erőit.

A fenti alapelveknek megfelelően az alábbi adattárak kialakítása történt meg:*

* Az adattárak és szolgáltatásaik részletes leírását ld. Terebessy Ákos: Számítógéppel segített komplex építésügyi szakirodalmi információszolgáltatás megszervezése és működtetése c. cikkében (TMT, 28. köt. 12. sz. 1981. p. 505–508).

- a *KGST adattár*, amely a KGST országok építésügyi tájékoztatói szervei együttműködésének eredményeként egyrészt a KGST tagállamok, másrészt a világ más országainak építésügyi szakirodalmát feldolgozó mágnesszalagos információcserére, valamint a KGST együttműködés keretében feldolgozott hazai publikációk információs bázisára épül, amit a skandináv együttműködés és a helyi speciális igények megszabta információfeldolgozások egészítenek ki.
- Az *IRB adattár*, azaz az *Informationsverbundzentrum Raum und Bau (NSZK)* mágnesszalagos információs szolgáltatására épített adattár, amelyet közösen vásárolt meg az ÉTK és a Tervezésfejlesztési és Típustervező Intézet.

1981 januárjától a hazai feldolgozás teljes egészében a KGST rendszer szerint folyik; ez évente mintegy 2500 magyar és skandináv dokumentum, valamint mintegy 3000–3500 további, részben hazai, részben pedig külföldi dokumentum információinak feldolgozását jelenti. Ezzel párhuzamosan megkezdődött az adattárak feltöltése.

Az ÉTK az IRB-től 1979-ig visszamenőleg megrendelte a mágnesszalagon levő teljes információs állományt és 1981-től folyamatosan az új feldolgozást. 1981 júliusában már közel 50 ezer információegységből állt a két adattár, amely az év végéig tovább bővült, és megközelítette a 70 ezer adatot.

1981 első felében az intézmény munkatársai a szolgáltatási formák tervezetét széles körben megvitatták a felhasználókkal, felvilágosító előadásokat tartottak, és megkezdődött az igények felmérése is. Az előkészítés közben nagy figyelmet fordított az ÉTK arra, hogy a rendszer használhatóságát már az induláskor kiegészítő szolgáltatások fokozzák, többek között rendelkezésre álljanak a gyors átfutású, főként a fordítási munkára és másolatok készítésére vonatkozó szolgáltatások.

Ennek érdekében az ÉTK többek között folyóirat-eljárás vizsgálatot is végzett, amely kiterjedt az építésügyi ágazat könyvtáraitra és némely nagyobb országos könyvtár állományára is. Az elemzés alapján részben módosította folyóiratállományának összetételét, részben pedig szervezettebbé tette a könyvtárakkal a másolatszolgáltatási kapcsolatait. Az igények kielégítése során támaszkodik a KGST-országokkal folyó mikrofilm-lap-cserére és a korábnál nagyobb mértékben a nemzetközi könyvtárközi kölcsönzésre, illetve az IRB igen gyors másolatszolgáltatására.

Az 1981 első félévi előkészítő szakasz tapasztalatainak figyelembevételével július 1-től – mindkét adattárból – az alábbi információs szolgáltatások indultak el:

Aktuális Témák Figyelőszolgálat (ATF)

Az építésügy tíz előre meghatározott, műszaki fejlesztés alá eső szakterületének legfrissebb szakirodal-

mát adja kéthavonta közre a vonatkozó deskriptorok és címek magyar nyelvű fordításával, a bibliográfiai adatok közlésével. A jegyzékről mikrofilm-lap készül, amely szükség esetén lehetővé teszi a teljes anyag (referátumok) tanulmányozását is.

Szelektív Folyamatos Témafeldolgozás (SZFT)

A felhasználók saját szakmai és egyéni szempontjaik alapján kapnak kéthavonta áttekintést az őket érdeklő legújabb szakirodalomról.

Retrospektív témakeresés

A felhasználók által igényelt bármely építésügyi téma szakirodalmi információit visszamenőlegesen is ki lehet keresni az adattárakból.

1981 második félévében az új szolgáltatásokat már több mint 30 kutató- és tervezőintézet, vállalat vette igénybe. A Szelektív Folyamatos Témafeldolgozás keretében 95 témáról folyt kurrens tájékoztatás, s összesen 23 retrospektív témakeresés készült.

A számítógépes rendszer mellett 1981. december 31-ig még a hagyományos témafigyelő szolgáltatás is fennmaradt annak érdekében, hogy az áttérés zökkenőmentes legyen.

Az év második felében – figyelembe véve a felhasználók véleményét, tapasztalatait, valamint saját elemzéseink megállapításait – az egyéb hagyományos szolgáltatások felülvizsgálatára ugyancsak sor került. Ennek az volt a célja, hogy 1982-ben már minden szolgáltatásunk összehangolt legyen a számítógépes információnyújtással.

2. Állandó Építésügyi Kiállítás (ÁÉK)

Az építésügyi műszaki propaganda egyre növekvő jelentősége már hosszú idő óta igényként vetette fel egy állandó építésügyi kiállítás létesítését.

Régi és jogos igényt elégített ki tehát az, hogy az ÉTK keretében 1981. január 9-én megnyílt az *Állandó Építésügyi Kiállítás*. A hazánkban még kevésbé ismert újszerű kiállítási és tájékoztatói forma lehetőségeket teremtett arra, hogy a vizuális és audiovizuális eszközök, a szóbeli és írásbeli tájékoztatás különböző formáinak komplex alkalmazásával az építésügyi ágazati irányítás szándékai minél inkább érvényre jussanak.

Ez a kiállítás a Budapesti Nemzetközi Vásár 17. és 18. pavilonjában, 1500 m² nyitott és 1800 m² fedett területen nyílt meg.

Az Állandó Építésügyi Kiállítás a VI. ötéves terv azon törvénybe iktatott feladatának megvalósítását kívánja elősegíteni, amely a tudományos–műszaki kutatások eredményeinek széles körű terjesztését és mielőbbi hasznosítását, a szellemi tartalékok kihasználását, a

korszerű technológiák, anyagok felhasználásának elősegítését írja elő.

Ennek megfelelően az ÁÉK keretében lehetőség van a magyar építőipar eredményeinek, fejlődésének reprezentatív bemutatására, a vállalatok és a háttér-intézmények tevékenységének átfogó ismertetésére, a kutatási, műszaki fejlesztési eredmények, az építőanyagipar, az építés-szerelés, az építésiparosítás, az ipari háttér termékeinek folyamatos, naprakész, megfelelő formában feldolgozott és a szükséges információkkal kiegészített bemutatására. Ez a tájékoztatási forma biztosítja, hogy a szakemberek, az építetők, beruházók és a lakosság gyorsan és közvetlenül tájékozódjék mindazon termékekről, amelyek a korszerű építést elősegítik. Ugyanakkor lehetővé válik, hogy a termelők, forgalmazók és a felhasználók között közvetlen kapcsolat alakuljon ki, biztosítva a műszaki és piaci igények jobb megismerését, kielégítését.

Fontos az a tájékoztatás, amelyet az ÁÉK a hazai vagy külföldi eredetű és már alkalmassági bizonyítvánnyal rendelkező, de még bevezetés vagy honosítás előtt álló korszerű anyagokról, szerkezetekről, technológiákról, építőgépekről nyújt eredetiben, működés közben, vagy makettekben, s ezzel felhívja a figyelmet ezek műszaki-gazdasági előnyeire, mielőbbi alkalmazásuk szükségességére és lehetőségeire.

Az ÁÉK 1981-ben 70 vállalat számára tette lehetővé termékeinek, tevékenységének bemutatását, az 1. táblázat szerinti megoszlásban:

1. táblázat

A kiállító vállalatok szakterületek szerinti megoszlása

Szakcsoport	A kiállító vállalatok száma	Kiállítási terület	
		m ²	%
1. Kutatás, fejlesztés, tervezés	16	136	13,6
2. Alapanyagok	12	263	26,8
3. Szerkezetek	10	137	14,0
4. Építési technika	10	84	8,5
5. Lakás- és környezet	9	121	12,4
6. Szerelőipar	9	143	14,5
7. Építőgépek	2	54	5,4
8. Kommunális ellátás	2	48	4,8
Összesen	70	986	100,0

Az új intézmény fontos részét képezi az a tevékenység, amely kiegészíti a tájékoztatás folyamatát. Ennek keretében került sor filmbemutatóra, filmankétokra, egyéb tudományos-műszaki rendezvényekre, amelyek lebonyolítása, szervezése a vállalatok részére szolgáltatásként is igénybe vehető. 1981-ben 65 ilyen rendezvényre került sor.

Az állandó kiállításokon információs szolgálat működik, az alábbi hármas cellal:

felvilágosítást nyújt és további részletes tájékoztatást ad a kiállításon bemutatott anyagokról, szerkezetekről, technológiákról, gépekről stb.;

a helyszínen biztosítja az alapvető műszaki, gazdasági, jogi, szabályozási információkhoz való hozzáférést;

tájékoztatást ad mindazon információs forrásokról, intézményekről, lehetőségekről, amelyek a szakemberek munkáját folyamatosan vagy témára orientáltan segítik vagy segíthetik.

Az információs szolgálat munkájához felhasználja a kiállító vállalatok által rendelkezésre bocsátott anyagokat, folyamatosan gondozza, kiegészíti a helyszínen is igénybe vehető dokumentumbázist, amely az alapvető kézikönyveket, hazai és külföldi szakfolyóiratokat, a hatályos szabályozási kiadványokat, típus- és tipizált terveket, a kiállításon be nem mutatott termékek katalóguslapjait stb. foglalja magában. Az érdeklődők itt kaphatnak választ arra is, hogy munkájuk, feladataik megoldásához hol, milyen formában kérhetnek információkat. A helyszínen rendelkezésre állnak mindazon kiadványok és szolgáltatások mintapéldányai, ismertetői vagy bibliográfiai, amelyeket elsősorban az ágazati tájékoztatási központ, az ÉTK ad ki illetve biztosít, de az információnyújtás kiterjed más tájékoztatási szervek, információs központok igénybe vehető és rendelkezésre álló szolgáltatásaira is.

Az ÉTK az Állandó Építésügyi Kiállítás folyamatos üzemeltetése mellett további 34 kiállítást rendezett 12 700 m² kiállítási alapterületen, 29 kiállítási helyszínen és 232 kiállítási napon. A kiállításokat (becsült adatok szerint) 800 ezren látogatták meg.

Az állandó és alkalmi kiállítások szervezése – időben, tematikában – szorosan kapcsolódik az ÁÉK tevékenységéhez. Ez több szempontból előnyös:

az ÁÉK területén rendezett egyes kiállítások (*Építettük '80-ban, Tavaszi BNV, Újítási és Találmányi Kiállítás és Börze*) vonzóbbá, tartalmasabbá teszik az ÁÉK munkáját;

a személyi adottságok (vagy lehetőségek) maximális kihasználását biztosítja;

a bemutatott témák több célra való alkalmazásával (*Magánlakásépítés, Csináld Magad* kiállítás) a felhasználók különböző rétegeinek igényei elégíthetők ki;

a kiállításokon mindenkor komplex információs szolgáltatás biztosítható.

3. A magánlakásépítést segítő terv- és információellátás

A VI. ötéves terv és a hosszútávú tervidőszak egyik legfontosabb társadalmpolitikai feladata a *lakásépítés, a lakásellátás*. Hosszabb távon sem lesz mód arra, hogy az

állam nagyobb terheket vállaljon a lakásépítés területén, ezért továbbra is számolni kell a lakosság anyagi eszközeinek bevonásával, a magánlakásépítés támogatásával.

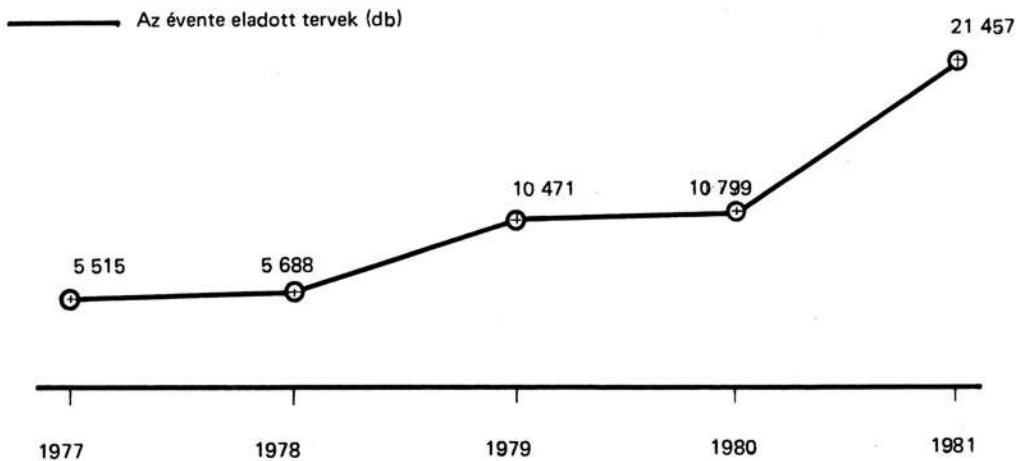
Ebben a munkában az ÉTK-nak a szerepe az, hogy a különböző lakóépületekre, lakásformákra kidolgozott ajánlott terveket eljuttatja az építkezőkhöz, tanácsadó szolgálatával segítséget nyújt a tervek kiválasztásához, szakirodalmat ad mindazok kezébe, akik építkezni kívánnak.

Az elmúlt időszakban az ÉTK-n belül kialakultak azok a formák, eszközök, szervezeti egységek, amelyek biztosították az ajánlott tervek forgalmazásának feltételeit. Erre építve, 1981-ben már országos, ágazati szempontból is jelentős eredmények születtek. A

magánlakásépítés ajánlott terveinek forgalmazása és az építetők információellátása az egyik legfontosabb tájékoztatási és propaganda feladattá vált; gazdasági jelentősége is megnőtt az intézmény munkájában.

Az ajánlott tervellátás rendszerének eddigi eredményei részben arra vezethetők vissza, hogy az építetők érdeklődése megnövekedett a kedvezőbb hitelfeltételek iránt és a tervezési jogosultság szabályozása miatt, részben abban az együttműködésben is kereshetők, amely az ÉTK és az egyéb lakossági építést elősegítő szolgáltató szervezetek közt kialakult.

A fejlődést az 1. ábra mutatja, arról tanúskodván, hogy az öt éves periódusban az ajánlott tervek forgalma a négyszeresére növekedett. Különösen kiugró az emelkedés 1981-ben: 1980-hoz képest megkétszereződött a forgalom.

1. ábra A tervforgalom alakulása éves szinten

Az eladott tervek összetételét a 2. táblázat szemlélteti:

2. táblázat
Az eladott lakásépítési tervek összetétele

Tervtípus	1980	1981
Családi házak	9131	19151
Társasházak	—	27
Csoportház (sorrészház)	—	5
Nyarlók	928	1176
Egyszerűsített kiviteli tervek	283	268
Mellékélelmények	457	518
Loggiatervek	—	312
Összesen	10799	21457

Kedvező változás, hogy bővült a tervválaszték: a társasházak és sorházak terveinek forgalmazása 1981-ben

kezdődött meg, s megjelent a társasházak katalógusa is, amely elősegítette az építetők széles körű tájékoztatását. A nagy érdeklődés miatt 12-12 ezer példányban ismét megjelent a családi házak katalógusának két kötete.

A tervek forgalmának növelésére egyébként számos intézkedés született: az 1980. évi 500 forról 621 főre nőtt a tervbizományosi hálózat, továbbfejlődött a szükséges információkkal való ellátásuk, szorosabbá vált a kapcsolatrendszer. A Magánlakásépítés Fejlesztése Célprogram Bizottság (MCB) intézkedési tervében foglaltaknak megfelelően az ÉTK megállapodásokat kötött különböző szervezetekkel a tervforgalmazási, tanácsadási tevékenység további bővítésére. Így került sor az év folyamán tizenegy együttműködési megállapodás aláírására tanácsi szervezetekkel, tervező vállalatokkal, a TÚZÉP-el, az OTP-vel és más szervezetekkel.

Mindezek eredményeként 1981-ben már a következő helységeken lehetett a terveket közvetlenül megvásárolni: Budapest, Győr, Balatonföldvár, Kaposvár, Pécs,

Szeged, Kecskemét, Szolnok, Jászberény, Eger, Kunszentmárton, Tiszafüred, Debrecen, Nyiregyháza, Miskolc, Kalocsa, Balassagyarmat, Békéscsaba, Székesfehérvár. (Az aláhúzott helységekből ÉTK információs iroda működik.)

Az ajánlott tervek megnövekedett szerepe megnövelte a visszajelzőrendszer fontosságát. A szükséges korszerűsítések érdekében egyre inkább ismerni kell az építkezők véleményét, javaslatait, észrevételeit. A beérkezett levelek, statisztikai lapok elemzése jól szolgálja a további munkát. Hasznos tapasztalat volt pl. az, hogy a 21/1980. sz. ÉVM rendelet hatására megszűntek azok az észrevételek, amelyek az ajánlott tervekkel kapcsolatos hatósági állásfoglalások, engedélyezési eljárások többféle értelmezését és ügyintézését kifogásolták; kevesebb volt a panasz az alapvető építőanyagok beszerzési nehézségeire. Az új igények is megállapíthatók: jobb minőségű padló- és falburkoló anyagokat, tetőfelületi ablakokat, légfűtő berendezéseket keresnek az építetők. Intenzíven foglalkoztatja a lakosságot az épületek hőszigetelése, és általában tájékoztatlan az építkezés adminisztratív ügyeinek lebonyolításában.

Az adatok, észrevételek feldolgozása több szempont szerint is megtörtént, s az erről szóló jelentést az illetékes szervek további felhasználásra megkapták.

Tovább fejlődött a tájékoztató munka a magánépítők körében. Az év során – a sajtóban, rádióban és televízióban megjelent hirdetések, tájékoztatók mellett – az ÉTK hat vidéki információs irodája 25 termékbemutatót és 33 építési napot szervezett, ahol részletes tájékoztatás hangzott el az ajánlott tervekről, felhasználási lehetőségekről és a fejlesztési elképzelésekről.

Jól segítik a tájékoztató munkát a tervek alapján készített épületmakettek, amelyek a nem szakemberek számára is megkönnyítik a tervek megértését, kiválasztását.

Noha az ajánlott tervek forgalmának mennyiségi növekedése megterhelte a nyomdát és a sokszorosítást, szervezési intézkedésekkel sikerült az átfutási idő csökkentését elérni, a szállításokat egyenletesebbé tenni. Ezt tanúsítja az is, hogy ezzel kapcsolatos panaszuk az építkezőknek nem volt.

Szerves részét képezi a magánlakásépítést elősegítő tevékenységnek az építkezők szakirodalommal való ellátása. E törekvések megvalósítását az alábbi kiadványok és példányszámok jelzik:

Magánépítetők Kincsestára '81	30 000
Lakás a tetőtérben	9 200
Építési 1x1 sorozat	
3. füzet: Falak és falazási munkák	5 000
6. füzet: Ács munkák és állványozó munkák	5 000
7. füzet: Bádogos munkák és tetőfedések	15 000

9. füzet: Festő-, mázó- és tapétázó munkák	15 000
Betonkészítési ABC (2. átdolg. kiadás)	50 000

A mind szélesebb körű terjesztésbe a Posta Központi Hírlapiroda és a Könyvértékesítő Vállalat is besegített.

A magánlakásépítés ajánlott terv- és információellátási rendszere tartalmában és szervezetében kialakult, hasznos tényezővé vált a lakásépítést elősegítő sokirányú folyamatban. További fejlesztése az ÉTK részéről a más szervekkel való ésszerű együttműködés kiterjesztését követeli meg, illetve ezt igényli mind a szellemi, mind az anyagi erőforrások vonatkozásában.

4. A többi szakmai tevékenység alakulása

4.1 Dokumentumbázis, könyvtári szolgáltatások

A tájékoztatói feladatok ellátásához szükséges dokumentumbázis fejlesztése összhangban volt az éves szakmai feladatokkal. Az állomány gyarapításánál az ÉTK törekedett mindazon dokumentumok beszerzésére, amelyek elsősorban a kutatás–fejlesztés, a műszaki fejlesztési főirányok témaköréhez kapcsolódtak. A számszerű alakulást a 2. ábra mutatja be. Kiténik belőle, hogy jelentős anyagi ráfordítással – a könyvvállomány gyarapodásának csökkenése mellett – a beszerzett folyóiratok száma nőtt.

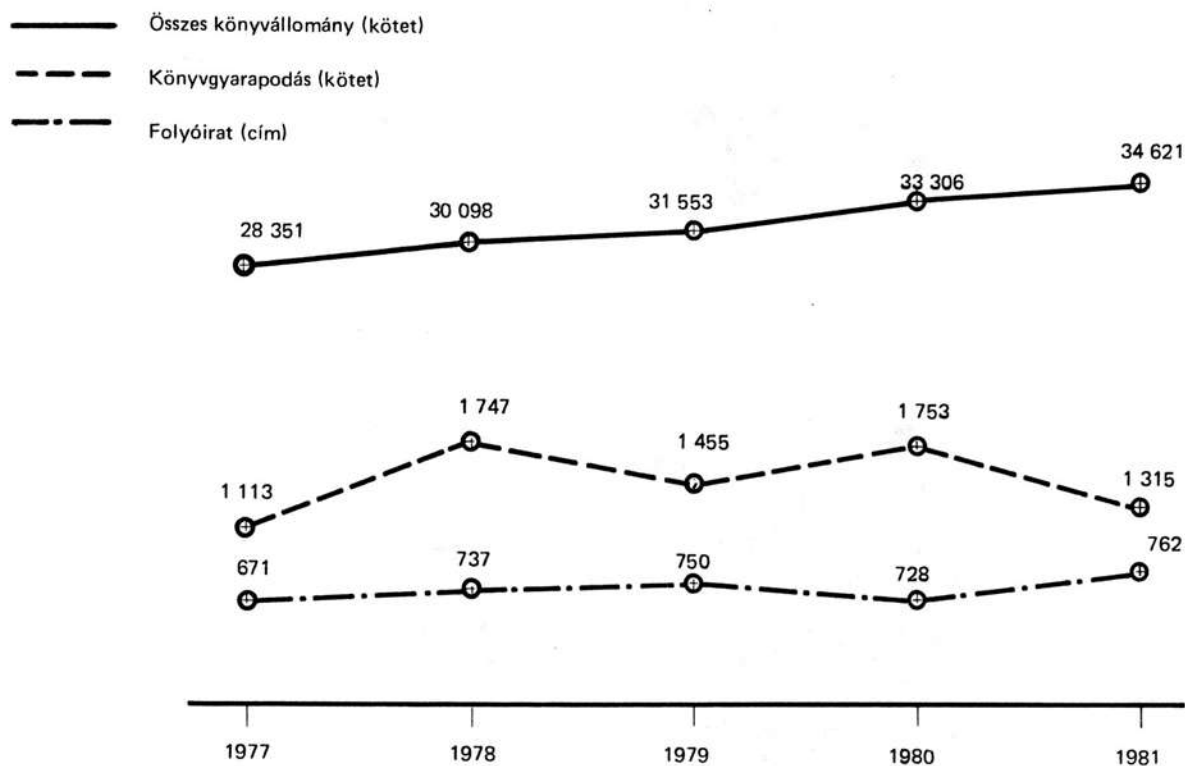
A kutatási- és tanulmányúti jelentések dokumentumgyűjteménye a korábbi időszaknál nagyobb ütemben gyarapodott (3. táblázat).

A dokumentumtárak gyarapodásáról folyamatosan jelent meg tájékoztatás a különféle időszaki kiadványokban, illetve az alábbi önálló bibliográfiai jellegű kiadványokban:

- *Kurrens folyóiratok jegyzéke 1981.*,
- *Külföldi Kutatási és Fejlesztési Beszámolók* (évi két szám),
- *Építésügyi Doktori és Kandidátusi Disszertációk Katalógusa*,
- *Építésügyi Fordítások Figyelőszolgálat* (2 sorozatban, évi 4 szám).

A nyilvános könyvtári feladatok színvonalas ellátásának javítása érdekében jelentős költséggel megtörtént az olvasóterem felújítása. Bár az átalakítás alatt a könyvtár zárva volt, ennek ellenére az olvasóforgalom megközelítette az elmúlt évit, amit a 4. táblázat tartalmaz:

1981-ben megújultak a könyv- és könyvtárpropaganda módszerei is: két ízben került sor helyszíni könyvkiállításra a külföldi kutatási–fejlesztési beszámolókból (ÉTI, ÁÉTV). Az építésügy hazai és külföldi szakirodalmának ágazati szintű bemutatását szolgálta az ÉFÉDOSZ–ÉTK közös könyvkiállítása a Műszaki és Közgazdasági Könyvnapok és az Építésügyi Műszaki Tájékoztatói és Újítási Hónap rendezvénysorozatának keretében.

2. ábra Az Építésügyi Központi Könyvtár (ÉKK) állománygyarapodása

3. táblázat

A kutatási dokumentumok és a tanulmányúti jelentések gyarapodása
1978–1981 között

	1978. évi gyarapodás (egység)	1979. évi gyarapodás (egység)	1980. évi gyarapodás (egység)	1981. évi gyarapodás (egység)	Összállomány 1981. dec. 31-én (egység)
<i>Kutatási jelentések</i>					
<i>bejelentő lapjai</i>					
Megkezdett	209	248	195	389	
Befejezett	199	222	239	447	
Összesen	408	470	434	836	6 639
<i>Tanulmányúti beszámoló</i>					
<i>jelentések</i>					
Kiutazás	1609	1436	920	1211	
Fogadás	416	353	211	313	
Egyéb jellegű	125	139	70	57	
Összesen	2150	1928	1201	1581	13 508

4. táblázat

A könyvtári forgalom alakulása

	1978	1979	1980	1981 (3 hónapig zárva)
Könyvtárlátogatók száma (fő)	3215	4 641	5 392	5 284
Másolatszolgáltatás (oldal)	3237	20 412	42 500	46 894
Beiratkozott olvasók száma (fő)	2170	2 242	2 370	2 103

4.2 Könyvtárhálózati munka

A könyvtárhálózati munka középpontjában a hálózati tagkönyvtárak egymás közötti és az ÉTK – mint hálózati központ – valamint a tagkönyvtárak közötti együttműködés fokozása és erősítése állt.

Ennek megvalósítását segítette elő a szakkönyvtárosok két alkalommal tartott munkaértekezlete, a módszertani kiadványok sorozatának megindítása (két füzet jelent meg belőle), a *Tájékoztató az építésügyi és városfejlesztési könyvtárhálózat könyvtárainak állományáról és szolgáltatásairól* c. adattár, valamint az ágazat könyvtáraiba érkező külföldi folyóiratok 1981. évi kiadása.

A könyvtárosi szakismereteket az alapfokú tanfolyamon 28 fő sajátította el, két ízben pedig továbbképző tanfolyamra került sor.

Helyszíni látogatások keretében módszertani útmutatást 94 hálózati tagkönyvtárban adtak a központ munkatársai.

4.3 Tájékoztató kiadványok és szolgáltatások

Az intézmény VI. ötéves tervében foglalt fejlesztési irányoknak megfelelően került sor a már ismertett számítógépes szakirodalmi szolgáltatás bevezetésére és ezzel párhuzamosan a feldolgozási és szolgáltatási rendszer felülvizsgálatára.

1981-ben e folyamat első lépései a következők voltak: a számítógépes információkeresés lehetőségének figyelembevételével a szemlézés, a kiadványokban feldolgozásra kerülő információk kiválasztási rendszerének korszerűsítése;

az egyes tájékoztató kiadványok tartalmi felépítésének elemzése, és ennek alapján az ágazati céloknak jobban megfelelő szerkezet kialakítása;

új, a felhasználói igényeknek megfelelő szolgáltatások kialakítása, illetve előkészítése 1982. évi bevezetésre;

az információfelhasználásban és információszolgáltatásban jelentős szerepet betöltő kutató- és tervezőintéze-

tekkel, vállalatokkal a közvetlen kapcsolatok bővítése.

Mindezek eredményeként a szolgáltatások színvonala – a felhasználók véleménye szerint is – emelkedett, s ennek tudható be, hogy az előfizetésekre vonatkozó szigorítások ellenére csak kis mértékben csökkent a felhasználók száma (5. táblázat).

5. táblázat

Néhány adat az előfizetők számának alakulásáról

A kiadvány címe	Előfizetett példány	
	1980	1981
<i>Építésügyi Műszaki és Gazdasági Tájékoztató</i>		
teljes füzet	1250	1250
különnyomat	1899	1852
<i>Gyorsinformáció</i>		
első példány	560	554
további példányok	548	179*

* E jelentős csökkenés, amely a másod-, illetve a további példányok előfizetésére vonatkozik, utal arra, hogy ez esetben a takarékosági intézkedések olyan célszerű betartásáról van szó, amelyek az alapinformációellátást csak kevésbé érintik.

Az év folyamán megjelent periodikus kiadványok a következők:

- *Építésügyi Műszaki és Gazdasági Tájékoztató* (évi 12 szám),
- *Gyorsinformáció* (20 témában évi 26 szám),
- *Építésügyi és Városfejlesztési Világhíradó* (a Magyar Távirati Irodával közösen, évi 26 szám),
- *Nemzetközi Együttműködési Tájékoztató* (évi 6 szám),
- *Építési Gyorsindex* (az ÁÉTV-vel és az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtárral közösen, évi 12 szám),
- *Hungarian Building Bulletin (Vengerskij Stroitel'nyj Bülleten'*, évi 4 szám),
- *Hungarian Building Marketing* (évi 2 szám).

Az ÉVM vezetői részére (miniszter, államtitkár, miniszterhelyettesek) kéthetenként az alábbi hat témában volt folyamatos a *Gyorsinformáció* sorozat felépítésének megfelelő felsővezetői tájékoztatás:

Az építésügy irányítása, építéspolitika,

Iparosított építés,

Az építési beruházási politika,

A jövő építészet,

Építőipari termelés és szervezés,

Építésügyi és városfejlesztési politika.

A *Gyorsinformáció* sorozat 1981. évi elemzése

alapján jelentős változások előkészítése történt meg 1982-re: a témák száma 20-ról 16-ra csökkent, módosultak a témakörök, ezen belül két fontos területen indult új füzet (*Vezetők Tájékoztatója* és *Építési Exportpiacok* címmel).

1981-ben a tudományos igényű világszínvonalvizsgálati tanulmányok készítése során – az ágazatpolitikai és a felhasználói igények figyelembevétele mellett – az volt a cél, hogy kevesebb, de minőségileg magasabb színvonalú összeállítás jöjjön létre. Az 1980. évi 25 tanulmány helyett 16 jelent meg, de a felhasználók érdeklődése megnőtt a témák iránt, az 1980. évi 274 rendelkezésre bocsátott példánnyal szemben 321 volt az 1981. évi ténytűszám.

Az összeállítások témaválasztása felölelte mindazokat a fontos szakmai feladatokat, amelyeket az ágazatnak meg kell valósítania. A témakörök főként az energiatakarékosságra, az ipari hulladékok építőipari felhasználására, a környezetvédelemre, a lakásfelújításra és karbantartásra és a lakásépítésre koncentráltak.

Kilenc új kötet kiadásával folytatódott a tervezésben közvetlenül felhasználható *Szelektív Tervezési Adatgyűjtemény (SZTA)* c. sorozat. Közülük pl. a mozgássérültek építészeti környezete, a kórházak rekonstrukciója, a lakóépületek felújítása széles körű érdeklődést váltott ki. Az SZTA sorozat 1981-ben már elérte 59. kötetét.

4.4 Termékinformáció

A termékekről szóló tájékoztatás mind a tervezés, mind a kivitelezés, mind pedig az üzemeltetés számára fontos információs eszköz. Ezt a feladatot kívánja betölteni a *Magyar Építőipari Katalógus*, amellyel kapcsolatosan 1981-ben a fő cél az volt, hogy csökkenjen az új termékekről történő információnyújtás időintervalluma és lehetőleg teljes körűvé váljék a tájékoztatás. E törekvések részben sikerrel jártak, de esetenként még mindig meg kell küzdeni egyes gyártó vállalatok közömbösségével.

Ez év során mintegy kétezer új vagy továbbfejlesztett termékről jelent meg tájékoztatás, több mint 3000 oldalon 1000 vállalat és más szervezet számára.

A katalógusrendszer használatának elősegítésére az ÉTK korszerűsítette a tájékozódást, visszakeresést biztosító *Terméktájékoztató-t*, és 25 vállalatnál 32 sorozat naprakész rendezésére vállalkozott szervízszolgálatára révén.

A hazai termékeken kívül a tájékoztatás a külföldi termékekre is kiterjedt: a *Termékismertető tárba* közel 2000 külföldi termék ismertetése érkezett be, s ezen az alapon közel tíz témakörben készült összeállítás a nemzetközi színvonal és a lehetőségek megismerésének elősegítése céljából.

A *KGST Gépipari Állandó Bizottság (GÁB)* információcseré-egyezménye keretében 35-féle katalógustörzslap kézírata készült el orosz nyelven. Az 1980. évi

katalóguslapcsere adatait összesítő *Tájékoztató* alapján az érdekelt vállalatok széles körű tájékoztatást kaptak a szocialista országokban gyártott legújabb építőgépekről.

4.5 Filmgyártás és filmforgalmazás

A műszaki filmek gyártását és forgalmazását 1981-ben a felügyeleti szerv, a *Magánlakásépítés Fejlesztése Célprogram Bizottság* támogatásával, újabb vállalati megbízások szervezésével, a piackutató munka javításával és nem utolsósorban a vállalatok együttműködésére, közös teherviselésre való ösztönzésével sikerült szinten tartani (6. táblázat).

6. táblázat

A filmek gyártásának alakulása

	1977	1978	1979	1980	1981
Munkába vett filmek száma	45	52	48	50	45
Befejezett filmek száma	18	24	17	19	20

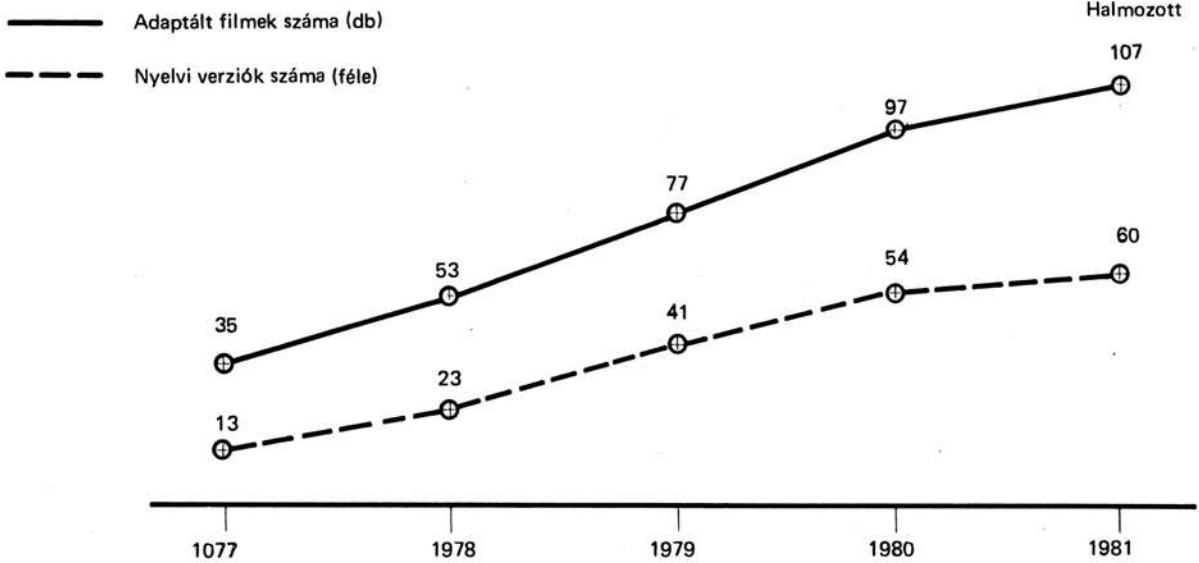
Az elkészült és a gyártásban levő filmek az ágazati műszaki–fejlesztési törekvések megvalósításának jegyében állnak, s lakásépítéssel, energiatakarékossággal, új kutatási, műszaki–fejlesztési eredmények bemutatásával, a nagyközönség esztétikai nevelésével foglalkoznak (pl. *Hőtakarékos családi házak, Lakóépületek fokozott hővédelme, Hogyan fűtsünk?, Lakások villamos berendezései, Magyar építészet 75–80*).

Az ÉTK filmgyártó tevékenysége magában foglalja az idegen nyelvű verziók és adaptációk készítését is, amelyek célja a hazai építésügy eredményei külföldi ismertetésének, népszerűsítésének elősegítése. A korábbi években és a tárgyévben elkészült filmadaptációk mennyiségéről a 3. ábra tájékoztat.

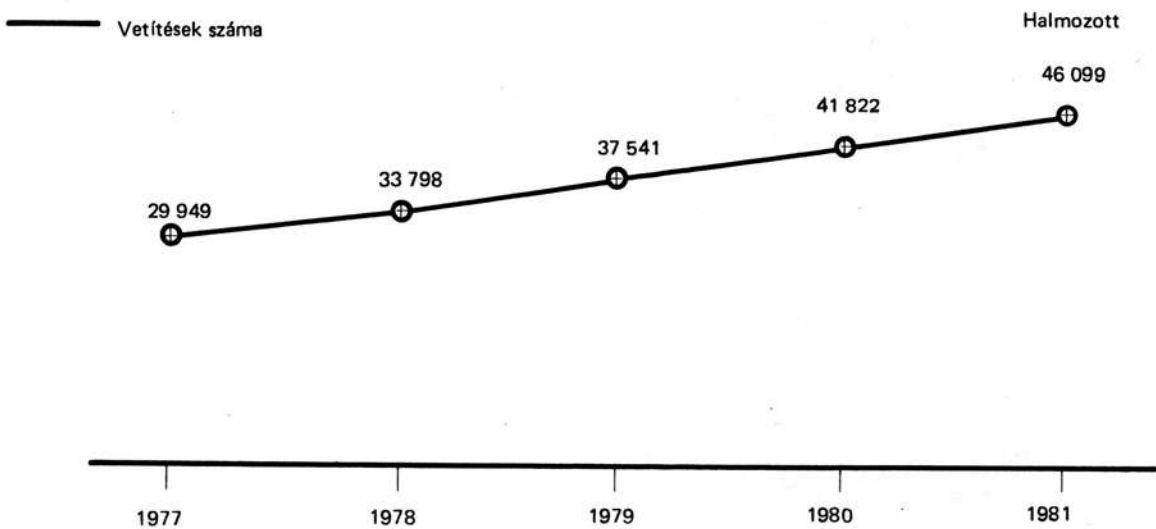
Az ÉTK 338 vállalatnak 1100 kópiát kölcsönzött a meglévő állományból, a vetítések száma megközelítően azonos volt az elmúlt évvel (4. ábra), a nézők száma pedig megközelítette a 800 ezer főt.

1981-ben hat, az ÉTK stúdiójában készített filmet vetítettek az ország filmszínházaiban. A *Budapesti Műszaki Hetek* keretében országszerte bemutatták a *Tiszta források*, a *Városok a homokon* és a *Somogyország* c. filmeket. A Televízió két alkotást tűzött műsorára, 36 filmet pedig külföldi forgalmazásra kértek.

A diafilmgyártást a *munkavédelmi hangosított diafilmsorozatok* jellemezték. Az értékesített munkavédelmi diasorozatok száma 1981-ben meghaladta az 1000 darabot.

3. ábra Az adaptált filmek és a nyelvi verziók számának alakulása

4. ábra A szakmai filmvetítések halmozott adatai

4.6 Foto-tevékenység, képi információk

A foto-tevékenységben a színes munkák váltak döntővé; a színes nagyítások mennyisége mintegy 20%-kal növekedett, míg a fekete–fehér nagyítás mennyiségi mutatói stagnáltak.

A szolgáltatásokat közel 60 vállalat veszi igénybe, több, mint az elmúlt esztendőben.

A megrendelők közül sokan igényelnek építkezésekről rendszeres időközönként készített fázisfényképeket (pl. Paksi Atomerőmű, Budapesti Sportcsarnok). Az archívumból (közel 70 ezer negatívot őriz) a vállalatok, intézetek rendszeresen kérnek másolatokat.

A széles körben ismert központi jellegű képinformációs szolgáltatást az ÉTK korszerűsítette: az *Építésügyi Képes Híradó* és a *Munkavédelmi Képes Tájékoztató* minden számában egy-egy színes kép is található.

4.7 Könyvkiadás, kiadványterjesztés

A kiadói kapacitás nagyobb részét 1981-ben is a szabályozási kiadványok, normatívák, árképzési segédletek gondozása, megjelentetése vette igénybe. Rövid kiadói és nyomdai átfutási idővel jelent meg a 21 kötetes *Építőipari hatósági árgyűjtemény*, a nyolc kötetes *ÉKN*

(Építőipari Költségszámítási Normák) kiegészítés és számos egyéb, ágazati szempontból fontos segédlet. A kiadói kapcsolatok tovább bővültek: a SZIKKTI-vel (Szilikátipari Központi Kutató- és Tervező Intézet) együttműködve pl. a korszerű anyag- és energiatakarékos szilikátipari technológiákat ismertető sorozat előkészítő munkái kezdődtek meg, s új kezdeményezésként a Műszaki Könyvkiadóval és a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadóval is kötött az ÉTK megállapodásokat. Ezáltal előnyös feltételekkel mindkét fél számára lehetőség nyílt kis példányszámú, de ágazati szempontból fontos kiadványok gondozására és megjelentetésére. A Műszaki Könyvkiadó és az ÉTK közös kiadásában, rendkívül rövid idő alatt jelent meg, és szakmai körökben nagy elismerést váltott ki VAJDA ZOLTÁN és KELEMEN JÁNOS *Föld alatti város* c. könyve.

Az 1981-ben megjelent szakkönyvek közül *A mérés-technikai és könnyűszerkezetes építés kapcsolata*, az *Acélszalagos betonépületek építési hibái*, a *Korszerű energiatakarékos légtechnikai rendszerek* és más kiadványok is elnyerték a szakmai körök tetszését, éppúgy, mint a vállalati kapcsolatok erősítését szolgáló *Építésügyi panoráma* c. összeállítás.

A Műszaki és Közgazdasági Könyvhónapon az *Építési Ix1* sorozat két füzetével, a *Lakás a tetőtérben* és a *Föld alatti város* c. kötetekkel vett részt az ÉTK.

A kapható, illetve megjelenő kiadványokról a közel 7000 példányban közzétett kiadványkatalógus tájékoztatta a felhasználókat.

4.8 Nyomdai, sokszorosítási munka

A nyomdaüzem 1981. évi fő feladatai a következők voltak:

az ofszetelési program technológiafejlesztési szakaszának befejezése, az új technológiára való teljes áttérés;

az új létszámhelyzetben az erők átcsoportosítása, átképzése, betanítása, továbbá az üzem belső szervezetszervezésének átformálása;

a termelés megnövekedett szakmai és gazdasági feladatainak ellátása.

Az ofszet technológiára való áttérés tette lehetővé a szakmai feladatok végrehajtását s azt, hogy a termelési érték megközelítette a létszámcsökkentés előtti színvonalat.

5. Nemzetközi kapcsolatok

Az ÉTK hosszú évek óta kialakult és folyamatosan fejlődő nemzetközi kapcsolatainak keretében eleget tett a KGST és egyéb nemzetközi együttműködések keretében vállalt feladatainak.

5.1 KGST-együttműködés

Az ÉTK a KGST-tagországok és Jugoszlávia közötti együttműködés keretében létrehozott *Nemzetközi Építésiügyi Tudományos Műszaki Információs Rendszer (NÉTMIR)* továbbfejlesztésének 1981. évi feladatait a munkatervnek megfelelően valósította meg.

A fentiekkel összhangban a következő fő munkákra kellett erőt összpontosítania:

a kísérleti mágnesszalagos információcserében való részvétel (információegységek kiküldése mágnesszalagon és mikrofilmlapon, a beérkezett mágnesszalagok tesztelése), majd adattárképzés és a szolgáltatási rendszer megszervezése, kiépítése;

a tizenkét nyelvű *Építésügyi Műszaki Szótár* magyar nyelvű kötetének előkészítése kiadásra, és a *Terminológiai Szótár* szerkesztési feladatainak ellátása;

a hagyományos együttműködési formák és módszerek terén információs anyagok, műszaki filmek cseréje, vándorkiállítások készítése, szervezése;

az ÉÁB és munkaszerveinek információval történő segítése, világszínvonal-szemletanulmányok készítése, felhasználása és cseréjének rendje, módszertani anyag kidolgozása – magyar témafelelősséggel;

a NÉTMIR Tanácsának 5. és 6. ülésén, valamint a szakértői, illetve szerkesztőségi értekezleteken a magyar „színek” képviselése;

a Műszaki Tájékoztatási Tagozat titkársági teendőinek ellátása.

6.2 Az ENSZ Habitat Vision Iroda munkája

Az ÉTK keretében működő *ENSZ Habitat Vision Keleleturópai Iroda* munkáját az *Emberi Települések Központjának (United Nations Centre for Human Settlements, UNCHS)* irodavezetői értekezletén kapott útmutatás alapján végzi. Az Iroda közreműködésével és támogatásával audio-vizuális anyag készült az ENSZ Emberi Települések 4. ülésére *A lakásépítés fejlődése a magyar építőiparban* címmel.

1981 júniusában az Iroda meghívta Budapestre a kelet-európai országok, valamint az ÉTK szocialista országokban működő társintézeiteinek képviselőit, akik tájékoztak a működés eddigi eredményeiről, a további feladatokról, az UNCHS céljáról és tevékenységéről.

Három nyelven és 1000 példányban jelent meg a kelet-európai Habitat filmkatalógus, a genfi iroda révén a filmtár 32 filmmel bővült.

1981-ben 26 film orosz nyelvű verziója és 14 film magyar nyelvű szinkronja készült el. Megindult a külföldi filmkölcsonzés is: a londoni Brit Filmintézetnek, a bukaresti ENSZ Információs Irodának, valamint a belgrádi és ljubljani televízióknak kölcsönzött az Iroda filmeket.

6.3 Kétoldalú kapcsolatok

A tervidőszak egyik legfontosabb feladatát az új középtávú keretmegállapodások, illetve az egy–három éves munkaterv kidolgozása jelentette (hat külföldi intézettel).

A tőkés országok tájékoztatási intézményei közül az ÉTK felújította a kapcsolatot az osztrák társszervezetekkel, valamint az ÁÉK fejlesztéséhez jól hasznosítható tapasztalatokat vett át az NSZK-beli építésügyi központoktól (Stuttgart, München).

1981-ben is jelentős feladat volt a nem kormányzati nemzetközi szervezetekben való részvétel, elsősorban a CIB (*Conseil international du bâtiment pour la recherche, l'étude et la documentation – Nemzetközi Építészeti Kutatási, Tanulmányi és Dokumentációs Tanács*) munkabizottságaiban. 1981 októberében az ÉTK szervezésében került sor a CIB keretében működő *Építésügyi Informatika* c. nemzetközi szemináriumsorozat budapesti ülésének megtartására.

Kovács Dezső (ÉTK)

Műszaki és tudományos filmbemutatók az OMIKK-ban

Az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár 1982 II. félévében két műszaki és tudományos témakörű filmbemutatót rendez Múzeum utcai épületének Klubtermében.

Az első rendezvényre 1982. október 11–14. között kerül sor *Francia műszaki és tudományos filmújdonosságok* címmel. A négynapos eseményt az OMIKK és a Budapesti Francia Műszaki–Tudományos Tájékoztatási Központ közösen szervezi. Október 11-én és 14-én a BFMTTK-ban délelőtti és koradélutáni órákban, október 12-én és 13-án az OMIKK-ban délután 1–1 előadásban az alábbi 12 film kerül vetítésre, magyar hangbemondással:

Harc a tengeri olajszenyveződés ellen
Ember alkotta csillagok (távközlési műhold)
Száloptika – távközlés a jövőben
Mélytengeri szénhidrogénkutatás és -kitermelés
Földgáz Franciaországban
Energiamegtakarítás a cementiparban
Francia gyümölcs és zöldség
Tejtermelés és feldolgozás
Pezsgőgyártás
ONERA repülés- és rakétatechnikai vizsgálatok
Légköri kutatások
Szemle a textiliparban.

A fenti filmeknél az OMIKK-ban október 11-én utazási, 14-én művészeti, 15-én pedig sportfilmeket mutatunk be (ezek a filmek francia nyelvűek).

A második rendezvényre 1982. november 8-án és 9-én kerül sor *Építésügyi Filmnapok* címmel. A kétnapos bemutató – amelyet az OMIKK és az Építésügyi Tájékoztatási Központ közösen rendez – a filmstúdió által 1981-ben gyártott filmeket ismerteti meg az érdeklődőkkel. Külön érdekessége a programnak, hogy egy nap keretében első ízben kerül közönség elé az elmúlt évben gyártott energiatakarékosággal kapcsolatos valamennyi építésügyi film. A program az alábbi filmeket tartalmazza:

Hőtakarékos családi házak
Lakóépületek fokozott hővédelme
Kőgyapot
Terra-cotta
Átkötőszakaszos egycsöves fűtés
Hajlékonycsöves egycsöves fűtés
Műanyagvezetékes csatorna
Hogyan fűtsünk?
Magyar építészet
Zöldéhség
Somogyország
Sportcsarnok
Velox
A negyedik BAC I–II
Nagy táblás dűcolati rendszerek
KGST-kiállítás
Talajmechanikai fúrások
Tűzállósági vizsgálatok
Amig felnőnek I–II (iskolaépítés)
Tetőszigetelések hibái
Kapunyitás
Építészetünk a századfordulón
Városközpontok.

A mindkét nap kora délután kezdődő programok első része inkább a szakembereknek szól, míg a 17 órakor kezdődő vetítések a nagyközönség számára is kínálnak érdekességeket.

Mindkét rendezvényre a belépés díjtalan. A bemutatókról részletes programmal vagy további felvilágosítással az OMIKK Műszaki Film Tájékoztató Központja készséggel az érdeklődők rendelkezésére áll (Bp. VIII., Rózsák köz. 6. I. em. 110. Telefon: 336-330, 336-309/191 m.).

Árkos Iván